ОТАЦ МИТРОФАН МАТИЋ О ИЗДАЈИ СКОРОЈЕВИЋКЕ ЕЛИТЕ И КУЛТУРНОМ КОЛОНИЈАЛИЗМУ

Друштво разорено туђинштином

Кад је народ херојски збацио једно ропство, политичко и војно, недорасла снобовска елита одмах је ускочила у ново, духовно и културно. Заборавила је вредност онога што има и што је дужна да чува. Банална у својој провинцијалности и подражавању, глумила је један туђи свет, који се и сам увелико распада. Обузео ју је „сатански вихор однарођавања". Оболели смо од одсуства самопоштовања. Зацарили су кукавичлук и нискост. Томе се мора учинити крај. Паметно, али одлучно

Кроз мрачна столећа робовања наш народ је у мукама и крви носио сан о својој слободној домовини, о својој слободној народној држави. Хималаје костију наслагао је и океане крви пролио на овом ватрометном тлу вечно бурног Балкана, да би имао *своју Отаџбину*
и
своју слободу
.

Кроз тамну дубину векова носио је у срцу и души, скривено, као буктињу, пламтећу чежњу за том слободном и великом Отаџбином својом, и та пламтећа чежња носила га је у борбу с тлачитељима, у бунт, у крв за слободу, величину и самосвојност Отаџбине своје. Јунаци, мученици и страдалници давали су животе своје ношени визијом о снажној сељачкој држави на Балкану, визијом мисионарства, градилаштва и стваралаштва.

Голготске муке нису могле наш народ сатрти, понижења свакојака нису га могла сломити, јер су га вера у Бога и љубав према будућој слободној и самосвојној Отаџбини снажиле, и он је био јачи од душманског сатанизма, јачи и непобедив.

Болови и патње оштрили су снагу његову. Страдања небројена, језива и грозна била су његово чистилиште. Тукле су га све буре овога света, сва зла га морила, али чежњу о Слободној и Самосвојној Отаџбини нико му није могао ишчупати.

Презрени балкански сељаци, што су сејали легенде херојства по Балкану и Европи и у поразима певали песме богонадахнуте, срушили су многе горде и моћне многовековне империје које су га тлачиле; срушила је побеђена раја, робље незаробљено, многа надмена и уображена царства, скршила многе круне, преживела олује многих векова, увек сањајући о Зори своје слободе.

Уклети работници земље, напаћени трудбеници плуга, гинули су и умирали за нови живот народни, за васкрсење земље своје, јер су знали да после смрти мора доћи васкрсење. Умирући, они су несаломљиву веру своју у будући васкрс и чудесну чежњу своју предавали у наслеђе деци својој. И потомци тих митских, тих легендарних, паћених, мучених, презираних сељака донели су на победним мачевима слободу и ујединили народ југословенски.

Тако је постигнута политичка слобода. Али поред политичке слободе, народу је потребна, да би истински напредовао и правилно се развијао, и духовна слобода и економска независност. Потребно му је културно развијање и снажење. Стварање сопствене културе.

ОДНАРОЂАВАЊЕ ПАЛАНАЧКЕ ЕЛИТЕ

То је био један од најважнијих задатака наше младе државе и народне интелигенције. Али у том погледу код нас се још у почецима културног рада пошло кобним путем, који је донео катастрофалне резултате. Уместо да из самих наших народних врела лучимо сокове за стварање своје особене расне културе и система за политичко-друштвени живот, нас је обузела манија копирања и имитирања. Заборавио се једино правилан пут: стварање сопствене националне културе на темељима народног духа и народних, вековима изграђиваних схватања, и пошло се понижавајућим путем угледања на западну Европу, већ уморну и начету распадањем. Стресавши једно ропство, политичко, наша интелигенција пала је у друго, ново ропство, духовно и одвојила се од народа.

Занесени снобовским хуком подражавања и копирања ми смо слепо увозили, без критицизма, без селекције и оно што је у Европи давно преживело и оно што је, саздано на недуховним основама, осуђено на пропаст. Постали смо духовна колонија Европе... Познате су јадиковке наших снобова и скоројевића: како се још нисмо отресли „балканског мрака" и „сељачког задаха" и „простаклука"! Копирало се мајмунски, понижавало до одвратности, све смо чинили само да не личимо на саме себе. Наша одређена интелигенција са променом одела мењала је и душу своју и одвајала се од светосавске народне културе. Однародивши се и утопивши се у обездуховљене периферије посрнуле европске културе, она је изгубила компас и правилну оријентацију живота и постала луталачка и циничка. Народне светиње, у име „културе" и „либерализма", злочиначки је одбацивала и презирала. А пожудно је примала и усвајала преживеле остатке једне културе на издисају и нарави једног дегенерисаног друштва, чије се распадање види и осећа. За њу је сељак, са својом дубоком вером у Бога и божански поредак живота, са својим схватањима о породици, о поштењу, о раду, са својим правилним расуђивањима изниклим из вере, нешто глупо, просто, прљаво, неваспитано. Није реткост да и данас чујете од неког мондена и монденке, па и од скоројевића: „Ал' си сељак", кад хоће да се наругају човеку!

ДОМАЋИ СНОБОВИ И ОХОЛОСТ СТРАНАЦА

Читаве генерације наших интелигената до наших дана биле су прожете жељом да се сав рад код нас усредсреди на томе да што више личимо на Европљане: и у оделу, и у речима, и у обичајима и у духовној структури. Наш лепи и богати народни језик постао је одједном простачки, зато треба што више страних речи говорити!

Наша лепа народна ношња постала је тешка, неукусна, сељачка, зато је треба одбацити. (...)

А заборавља се да ниједан народ у Европи и ван ње нема тако лепу ношњу као наш народ. Поред њене лепоте која очарава, поред њене уметничке вредности, која је ненадмашна, треба истаћи и њен значај за морални и економски живот. Наша народна ношња стварана је вековима, насупрот европској, коју често преко ноћи измишљају разне варалице и обесне жене Париза. Нашу ношњу стварале су тихо наше мајке и сестре у давнини и у њој изражавале своју танану уметничку душу и нежну осетљивост; док је европској (варошкој) ношњи често једини циљ рушење стида код женскиња и последица економско осиромашавање.

Од подражавалачког става према Европи код нас је створена страховита пометња у свим гранама народног и друштвеног живота, а поред тога створен је дубок јаз између народа и интелигенције, који има карактер међусобног рата.

Због тога што сами себе нисмо поштовали и своје светиње волели и ценили, и странци су почели на нас гледати с висине, као на неку земљу колонију, где је народ дивљи и ратнички. Балкан је за културног Европљанина егзотична земља, коју треба просветити у сваком погледу. Колика је та самоувереност странаца и њихова охолост према нама, види се и по томе, што су покушали и Хришћанству да нас науче. Нас, који смо 500 година бранили Европу од варварских Турака и живели витешким хришћанским животом, у самопрегоревању, мучеништву и самоодрицању и гинули за идеале хришћанске и човечанске!

Сматрамо да постојање *Хришћанске заједнице младих људи* посведочава да су Европљани и хришћанству покушали да нас науче. Да одмах кажемо: немамо ништа против тога да се људи моле Богу на свој начин, нити смо против тога да се окупљају људи који верују. Прелазимо и преко тога (јер немамо за то, за сад, никаквих доказа) што се говори да је та хришћанска заједница младих људи у вези са масонеријом или чак и један огранак те међународне конспираторске организације. Али не одговарају нашем народном духу они снобовски чајеви, течајеви шаха, пинг-понга и чега још не, што их та хришћанска заједница младих људи врши у вези са молитвом. Такав начин побожности туђ је нашем народу. Зашто уместо те енглеске хришћанске заједнице не би сличне просторије имала у Београду наша
Народна Хришћанска Заједница
, која је никла на нашем народном тлу, као побуна народна на послератну поквареност и имитирање Европе? Е, али народну хришћанску заједницу, створили су наши сељаци у опанцима и гуњу, прости, нешколовани, скоро неписмени, а хришћанску заједницу младих људи донели су нам културни Енглези да науче хришћанству нас Балканце, војнике мученике и фанатичне носиоце Хришћанства. Ми се дивимо хришћанској свести Енглеза, које иначе ценимо као народ, али оспоравамо им право да нас кроз овакве организације приводе и поучавају хришћанству, јер је наш народ крвљу и животима посведочио привржености и верност Христовој вери и није потребно да га други њој приводе и о њој нам приповедају кроз шах, пинг-понг и снобовске чајеве...

ПРОТИВ ДУХОВНОГ ЈАЊИЧАРСТВА

Докле ће код нас више да се поштује и прима све што је страно, туђе, а да се одбацује све што је наше и израз нашег духа? Зар је туђе боље од нашег? Зар смо народ духовно сиромашан и без вредности? Зар је мало било имитирања и угледања на друге? Где је снага нашег духа и духовни хероизам наших предака? Где је наше право, расно стваралаштво?

Још мора трајати наша борба за слободу. За слободу нашег духа и нашег живота. Ми

Балканци, мисионари слободе и фанатични борци за њу, још нисмо завршили своју улогу. Ми морамо стварати самостално, без имитирања и копирања. И морамо, пре свега, стрести са себе све трагове туђинских утицаја који спутавају наш расни дух словенски да дође до изражаја.

Туђински дух веје целокупним нашим јавним животом и духовним стварањем. Наше је друштво скроз поевропеизирано, однарођено и разривено туђинштином, лажном културом и противнародним духом. Такво друштво ставило је свој разорни печат на живот и развиће и јединке и народа и спутава их у самосвојним настојањима.

Такво друштво треба лечити.

Цркву нашу светосавску и овде чека тежак али неодложан посао. Црква мора зауставити сатански вихор однарођавања и повести одлучну борбу против туђинштине у свим доменима јавног живота.

Црква мора загрмети и систематски радити против духовног јањичарства, које је врло честа појава у данашњем друштву.

У општој збуњености и неизвесности данашњице, наш народ свакако с правом очекује да му његова родна црква укаже исправну оријентацију у вртоглавој садашњици и осветли пут ка будућности. Пригушена народна свест и стрепња где ће се испољити ако не кроз народну цркву.

Црква треба да врати нашем народу веру у нашу духовну снагу, у наша духовна богатства, у наше развојне могућности и у наше здраве традиције. Веру у нашу светосавску и косовску самосвојност. Јер је народ почео сумњати у себе.

А ми смо, у ствари, јуначка нација. Наше јунаштво је више морално-духовног и човечног карактера. Ми смо увек имали јуначки став према животу. Али сада смо и ту поремећени. Јунаштва нестаје под ударом раслабљујућих сила туђинштине и сатанских разорних идеја које убијају наш народни дух. Дух чојства, јунаштва, домаћинства и поштења

потиснут је и погажен. Наш јавни друштвени живот обојен је кукавичлуком, ниским страстима и гадостима сваке врсте. И ми смо стварни духовни робови.

Али не може вечито тако бити. Такав начин живота већ је огадио. И има пуно знакова да код нас почиње буђење и освешћење. Рађа се побуна против ропског става наше однарођене интелигенције и против ненародног духа у вођству нашег духовно-културног живота.

И треба свима јасно показати да ми нећемо да напуштамо нашу светосавску и светолазарску етику.

Ми нећемо да будемо измећари, имитатори и шегрти туђи, већ самостални и самосвојни ствараоци.

Ми хоћемо да стварамо нашу расну светосавску народну културу.

Ми нећемо дух туђински, већ дух народни, дух моралног хероизма и духовног уздизања.

И само тим путем идући спашћемо народ наш од културне заосталости и духовног изумирања. **<**

Манастир Чокешина

Објављено: четвртак, 5. новембар 2015, 16:10h

(Овај текст је под насловом „За нашу народну самосвојност” објављен у Гласу цркве, бр. 3, 1940, стр. 23-27. Овде га доносимо у редакцији и опреми „Нације Прес”)